

Finans Norges innspill til Stortingets behandling av Finansmarkedsmeldingen 2022

Finansmarkedsmeldingen reflekterer i praksis næringspolitikken for finansnæringen. De årlige finansmarkedsmeldingene berører en rekke temaer og problemstillinger av stor betydning for finansnæringens rammevilkår. Et sentralt mål for finansmarkedspolitikken bør være å legge til rette for at finansnæringen gjennom gode og stabile rammebetingelser kan bidra til jobbskaping og de samfunnsomstillingene vi står overfor – det grønne skiftet, videre digital utvikling og behovet for et kompetanseløft. Banknæringen har en helt sentral rolle i finansieringen av norsk næringsliv. Liv- og pensjonsselskapene forvalter og investerer store verdier og bidrar til viktig kapitaltilgang.

Skadeforsikringsnæringen avlaster risiko og bidrar til forebygging og robuste lokalsamfunn. Det er positivt at regjeringen i årets melding trekker frem finansnæringens bidrag til både direkte og indirekte verdiskaping. Som meldingen viser til, har finanssektoren de senere årene stått for om lag 20-30 prosent av samlet selskapsskatt ekskludert petroleumsnæringen, og legger grunnlaget for verdiskaping i resten av økonomien gjennom tjenester som kreditt, betalingsformidling og forsikring.

Finans Norge tillater seg med dette å oversende våre kommentarer til en del av de viktige temaene og reguleringene som omtales i årets finansmarkedsmelding.

Aktivt arbeid med EØS-avtalen

Det er positivt at regjeringen i årets Finansmarkedsmelding har utvidet omtalen av pågående og kommende EU-prosesser. Informasjon og dialog er nøkkelen til å bruke de mulighetene EØS-avtalen gir til tidlig påvirkning.

En velfungerende EØS-avtale er svært viktig for norsk finansnæring og det skjer mye på regelverksområdet i EU, både med hensyn til mengde og kompleksitet. For å sørge for at norsk næringsliv har de samme rammevilkår og like gode konkurransevilkår som resten av våre partnere i Europa, er det viktig at relevant regelverk innlemmes i EØS-avtalen og gjennomføres i Norge så raskt som mulig. Gjennomføring og praktisering av regelverk må vær i tråd med regelverkets intensjon. Det er viktig at norske myndigheter benytter de formelle og uformelle mulighetene gir til å ivareta norske interesser inn mot EU. Norsk mulighet til påvirkning ligger i utviklingsfasen i EU. Og derfor er det viktig å utvikle gode plattformer for dialog med ulike berørte parter.

Finans Norge er fornøyd med at regjeringen bidrar med en god bevisstgjøring i den mer detaljerte redegjørelsen over pågående og kommende relevante EU-prosesser i årets melding. På utvalgte områder gis også noe innsikt i regjeringens posisjonering i saken, hvilket er positivt og tydeliggjør for Storting og allmenheten hvilke posisjoner som tas og at de spilles inn i prosessene i EU. Det er viktige steg på veien mot en mer aktiv tidlig påvirkning og bedre demokratisk forankring av Norge arbeid i EU.

Rammevilkår for banknæringen – innretning av kapitalkrav

Finans Norge er opptatt av likeverdige konkurransevilkår mellom banker i Norge – en viktig forutsetning for sunn konkurranse og finansiell stabilitet. EUs bankregelverk må innføres så raskt som mulig, og innretningen av kapitalkrav må fullt ut harmonisere med EU-regelverket og unngå norsk skjevregulering.

Tilsynspraksis må være transparent og forutsigbar. Arbeidet med forslag til ny finanstillitslov er svært viktig. Finans Norge mener helt sentrale virkemidler under den økonomiske politikken skal være underlagt demokratisk kontroll.

Bankfinansiering er den viktigste kilden til kreditt for norsk næringsliv. Bankene kjennetegnes av høy soliditet, god likviditet og lave utlånstap.

I årets finansmarkedsmelding legger regjeringen vekt på betydningen av solide banker og likeverdige konkurransevilkår i det norske markedet – både mellom små og store banker og mellom norske og utenlandske banker. Finans Norge har over lang tid vært opptatt av likeverdige konkurransevilkår mellom banker i Norge, en viktig forutsetning for sunn konkurranse og finansiell stabilitet. Vi støtter at denne tematikken løftes frem i årets finansmarkedsmelding. Av viktige tiltak trekkes særlig innføringen av en utvidet SMB-rabatt, samme systemrisikobufferkrav for norske og utenlandske banker og ny og mer risikofølsom standardmetode for kapitalkrav.

Finans Norge vil understreke viktigheten av at EUs bankregelverk innføres i Norge så raskt som mulig. Innretningen av kapitalkrav må fullt ut harmonisere med EUs kapitalkrav, i tråd med Norges EØS-forpliktelser og unngå særnorsk skjevregulering.

Regjeringen peker spesielt på bruk av nasjonale handlingsrom i EU-regelverket. Det er imidlertid viktig at krav innrettes i samsvar med identifisert risiko og etter prinsippet om lik regulering av lik risiko, der generelle krav omfatter alle aktører i samme marked.

Samsvaret med EU-regelverket må også omfatte tilsynspraksisen for bankindividuelle pilar-2-kapitalkrav. Reguleringen av bankene må være forutsigbar og transparent, og det er nå behov for en nærmere regulering av rammene for Finanstillitsnets praksis for fastsettelse av pilar-2-krav, blant annet for å styrke bankenes rettssikkerhet. Især bør pilar-2-kravene justeres for de bankene der EØS-tilpasningen medførte vesentlige pilar-1-skjerpelser mens risikonivået er uendret. Vi merker oss at Finansdepartementet har satt en konkret frist for Finanstillitsnets pilar-2-evaluering i oktober 2022.

Utvalget som i år skal fremlegge forslag til ny finanstillitslov, Skjørestadutvalget, er gitt et omfattende mandat. Det er viktig at utvalget legger stor vekt på forutsigbar og transparent tilsynspraksis som også kan styrke bankenes kontradiksjonsadgang og klagemulighet. Finanstillitsnet ønsker vesentlig uavhengighet og langt større beslutningsmyndighet for flere virkemidler som er del av den økonomiske politikken for å bidra til finansiell stabilitet. Dette er virkemidler som i dag i all hovedsak er under Finansdepartements kontroll. Ut fra et hensyn til demokratisk legitimitet mener Finans Norge det er avgjørende at slike virkemidler besluttes av en myndighet som står til ansvar overfor Stortinget. Finanstillitsnet har for øvrig allerede stor grad av uavhengighet i sin løpende tilsynsutøvelse.

Tak på innbetalinger til krisefond

Gitt summen av nye krav til bankene, og ikke minst størrelsen på dagens innskuddsgaranti- og krisetiltaksfond som godt overstiger EU-krav, mener Finans Norge at det bør nedsettes en arbeidsgruppe for å utrede målnivåer for fondene og håndteringen av bidrag når målnivåer er oppnådd.

Etter de nye krisehåndterings- og innskuddsgarantireglene er midlene i det tidligere banksikringsfondet overført til to nye fond, henholdsvis innskuddsgaranti- og krisetiltaksfondet. Bankenes sikringsfond forvalter kapitalen i begge fondene, men Finanstilsynet disponerer midlene i krisetiltaksfondet i kraft av sin rolle som krisehåndteringsmyndighet.

Fondsmidlene er bygget opp gjennom mange år med både bidrag fra bankene og avkasting fra kapitalforvaltningen. Selv etter oppsplittingen i to fond, er både innskuddsgaranti- og krisetiltaksfondet godt over EUs minstekrav målt som andel av garanterte innskudd. Ifølge tall fra Bankenes sikringsfond utgjorde innskuddsgarantifondet 1,2 prosent (mot krav på 0,8 prosent) og krisetiltaksfondet 1,5 prosent (mot krav på 1 prosent) av samlede garanterte innskudd ved utgangen av fjoråret. I alt overstiger dette EUs minstekrav med i overkant av 14,5 milliarder kroner.

I forbindelse med fastsettelse av målnivå/tak for fondenes størrelse, vil det også være viktig å vurdere dette i lys av forholdet mellom likviditetsbehov og tapsabsorberende evne, herunder også kravet om at fondene skal sikre at de har alternative likviditetskilder utover innbetalte midler.

Finans Norge ber Stortingets finanskomité om å anmode regjeringen om å etablere en arbeidsgruppe med deltakere fra både næringen og relevante myndigheter for å utrede målnivåer og blant annet vurdere hvordan en skal håndtere bidrag når målnivåer er nådd, herunder problemstillinger tilknyttet insentiver for risikoreduksjon og inntreden/uttreden av medlemmer/foretak.

Utlånsreguleringen

Finans Norge er enig i regjeringens presisering i finansmarkedsmeldingen av at utlånsreguleringen ikke er egnet til å finstyre utviklingen i bolig- og kredittmarkedet, og at detaljerte krav til utlånspraksis kan svekke bankenes motivasjon til å gjøre selvstendige risikovurderinger.

Finans Norge mener finansmarkedsmeldingen inneholder noen viktige presiseringer vedrørende utlånsreguleringen. Det presiseres for det første at utlånsreguleringen ikke er egnet til å finstyre utviklingen i bolig- og kredittmarkedene, men setter rammer for bankenes utlånspraksis. Det poengteres videre at detaljerte krav til bankenes utlånspraksis kan svekke bankenes motivasjon til å gjøre selvstendige risikovurderinger, og at det er viktig at bankene fremdeles gjør reelle risikovurderinger også der lån oppfyller kravene i forskriften. Bankenes mulighet til å innvilge en viss andel lån som ikke oppfyller kravene i forskriftene gjennom bruk av de definerte kvotene, bidrar til at ansvaret for risikovurderingene fremdeles ligger hos bankene. Dette mener Finans Norge er prinsipielt viktig. Vi har tidligere pekt på at en slik regulering uten fleksibilitetskvoter kan svekke bankenes eierskap til egen kjernevirksomhet og at en langvarig og inngripende utlånsregulering kan svekke risikostyrings- og kontrollsystemer i bankene over tid. Bankene benytter i stor grad denne fleksibiliteten på førstegangskjøpere og yngre låntakere, som er kredittverdige, men som ikke

oppfyller samtlige forskriftskrav. Den gjeldende utlånsforskriften skal evalueres i løpet av året, og Finanstilsynet fått frist av Finansdepartementet til å levere sin vurdering innen 3. oktober 2022.

Forbrukslånsmarkedet

Tiltakene som er iverksatt for å begrense veksten i forbruksgjeld (utlånsforskriften og gjeldsregistrene) fungerer etter hensikten, og har redusert nordmenns usikrede gjeld. Det er ikke grunn til å innføre nye tiltak som forbud mot tilleggsytelser eller rentetak. Regjeringen må påskynde utvidelse av gjeldsregistrene til pantesikret gjeld, og modernisering av gjeldsordningsloven.

Årets finansmarkedsmelding tar for seg et viktig dilemma: på den ene siden husholdningenes sårbarhet ved for stor gjeldsvekst, og på den andre siden viktigheten av å få lån. Det er viktig at man finner riktig balanse mellom de to hensynene. Formålet må derfor være å sørge for at forbrukerne ikke får mer lån enn de kan håndtere.

Det er iverksatt en rekke tiltak for å begrense veksten i forbrukslånsmarkedet, som vi nå ser at virker. Forskningsinstituttet SIFO, som meldingen refererer til, peker spesielt på utlånsforskriften, som stiller krav til bankenes kredittvurdering, og innføring av gjeldsregistrene. Alle tall tyder på at færre nå får lån som de ikke greier å betale. Lån som fremdeles misligholdes, er stort sett lån fra før disse tiltakene ble innført.

Finans Norges holdning er at når det ser ut til at formålet oppfylles gjennom disse tiltakene, er det ikke grunn til å innføre nye tiltak i form av lovgivning. Forslag om å forby tilleggsytelser og å innføre rentetak bør ikke vurderes eller innføres nå. Vårt innspill er at ressursene i bankene og i tilsynene bør fokuseres rundt etterlevelse av de lovkravene som allerede finnes, og som ser ut til å oppfylle formålet på en god og effektiv måte.

Utvidelse av gjeldsregistrene

Finans Norge har derimot lenge tatt til orde for en utvidelse av gjeldsregistrene til å omfatte all gjeld. Det er positivt at regjeringen i meldingen varsler at det arbeider med dette, i første omgang knyttet til gjeld pantesikret i eiendom og kjøretøy, og vi støtter at andre typer gjeld også vurderes tatt inn. Vi mener en utvidelse til pantesikret gjeld bør være uproblematisk og mulig gjennom forskriftsendring, men noterer oss at regjeringen vil utrede personvernkonsekvenser av forslaget. Vi ber Stortinget anmode regjeringen om å prioritere arbeidet høyt og gjennomføre endringene så snart som mulig slik at gjeldsregistrene kan bli enda bedre verktøy både for forbrukere og for at bankene kan gjøre forsvarlige utlånsvurderinger.

En trend som viser paradokset i at banken kun får vite om lånesøkers usikrede kreditt, er at lån til forbruk nå i stadig økende grad sikres med pant i bolig. Denne gjelden forblir skjult for den banken som skal vurdere en ny lånesøknad, dersom forbruker selv ikke velger å opplyse om den.

Finans Norge er videre opptatt av at man følger med på hvordan forbrukerne håndterer innstrammingene i mulighetene for å få lån. Man kan se for seg at det utvikler seg et grått lånemarked, og det er nærliggende å tenke at forbrukslån også vil kunne tilbys via folkefinansieringsplattformer. I den grad det etableres nye aktører som tilbyr lån utenfor det etablerte

banksystemet, mener Finans Norge det er viktig at disse underlegges de samme forbrukerreglene som tradisjonelle utlånsvirksomheter.

Modernisering av gjeldsordningsloven

Finans Norge er videre fornøyd med at regjeringen viser til pågående arbeid med modernisering av gjeldsordningsloven, men er skuffet over at dette tar svært lang tid. I Finansmarkedsmeldingen varsles det at det tas sikte på å legge frem et forslag våren 2023. Finans Norge ber Stortinget om å påskynde regjeringens arbeid med ny gjeldsordningslov

Digital inkludering og antisvindelarbeid

Finans Norge mener det må etableres en god dialog mellom det offentlige og finansnæringen for å ivareta forbrukernes sikkerhet i en digital hverdag og for bedre inkludering av ikke-digitale brukere. Ansvarsforholdet for all eID og e-signatur, i alle typer avtaler, må utredes for å bedre bekjempe misbruk av elektronisk identitet.

Forbrukerne i Norge er blant de mest digitale i verden. BankID har gitt samfunnet mulighet til enkle og trygge måter å samhandle digitalt på. Det gjelder ikke bare innenfor bank, men i mange deler av privat sektor. Også det offentliges digitale samhandling med folk er i stor grad bygget på at 4,3 millioner nordmenn har BankID.

Dessverre så blir også digitale kommunikasjon utsatt for svindel. Bankene har iverksatt mange tiltak for å forebygge og avdekke svindel. Men de som ønsker å begå en svindel misbruker også andre systemer enn de bankene rår over for å begå svindel, så som telefonsystemene og offentlige portaler. Det må prioriteres både tid og penger i ulike departementer for å sette opp en god dialog mellom det offentlige og finansnæringen for å ivareta forbrukernes sikkerhet i en digital hverdag. Ikke minst er dette viktig nå når EU diskuterer nye rammer for eID i Europa.

I ny finansavtalelov har bankene fått det økonomiske ansvaret for misbruk av elektronisk signatur i forbindelse med finansavtaler. Finans Norge mener det er behov for å utrede ansvar for all eID og e-signatur (ikke bare BankID) i alle avtaler (ikke bare finansavtaler) og for alle brukersteder (ikke bare bank).

Inkludering av ikke-digitale brukere

Ifølge Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse er 600 000 nordmenn ikke-digitale. Dette er en utfordring når stadig flere tjenester leveres digitalt. Det gjelder også i finansnæringen. For å motvirke at ikke-digitale kunder ikke får tilgang til basale banktjenester, har Finans Norge igangsatt et prosjekt som tar sikte på å finne en minimumsstandard for hvordan dette kan håndteres på best mulig måte. Ettersom finansnæringen i dag leverer den eID-en som flest nordmenn benytter i sin digitale verden, mener Finans Norge det er formålstjenlig med samarbeid med regjeringen om hvordan man kan hindre utenforskap for ikke-digitale brukere.

Kontanter

Det er viktig at finansnæringen deltar i utvalget som skal vurdere kontantenes rolle i samfunnet.

Finans Norge støtter en forskriftshjemling av bankers plikt til kontanthåndtering. Vi mener at en styrking av næringens etablerte fellesløsninger vil ivareta hensynet til kundenes behov på en god måte. Vi støtter også etablering av et utvalg som skal vurdere kontantenes rolle i samfunnet, og anser det som svært viktig at finansnæringen deltar med representanter i utvalget.

Kapitaltilgang – verdipapirisering

Regelverket om verdipapirisering må snarest innlemmes i EØS-avtalen og regjeringen må gjennomføre nødvendige endringer av gebyrstrukturen for Løsøreregisteret for at verdipapirisering kan operasjonaliseres på en god måte i Norge.

I EU er det fastsatt et regelverk som skal fremme bruken av verdipapirisering innenfor forsvarlige rammer, som trådte i kraft 1.1.2019 i EU. Regelverket er foreløpig ikke tatt inn i EØS-avtalen, men i påvente av innlemmelse vedtok Stortinget i 2021 lovregler for å innføre regelverket. Finansdepartementet arbeider fremdeles med innlemmelse av forordningen i EØS-avtalen, og vil deretter komme tilbake til Stortinget med en samtykkeproposisjon.

Finans Norge har lenge støttet arbeidet med å gjennomføre dette regelverket i norsk rett, slik at også norske banker vil kunne benytte verdipapirisering som et finansierings- og risikostyringsverktøy på lik linje med andre europeiske banker. Det er viktig å legge til rette for et kapitalmarked som kan ivareta næringslivets kapitalbehov i tiden fremover og innføringen av verdipapiriseringsregelverket er en av de utestående anbefalingene fra Kapitaltilgangsutvalget. Regelverket vil også gi norske myndigheter en større verktøykasse i arbeidet med finansiell stabilitet og i forbindelse med gjenoppretting og krisehåndtering av banker.

En klar forutsetning for at verdipapirisering vil kunne tas i bruk på en effektiv måte i tråd med regelverket, er imidlertid at det innføres en løsning for massetingslysning i Løsøreregisteret. Dette er del av en større gjennomgang av gebyrstrukturen for Brønnøysundregistrene.

Finans Norge ber Stortinget anmode regjeringen om å bidra til rask innlemmelse av regelverket i EØS-avtalen, og iverksette nødvendige tiltak for at dette kan operasjonaliseres i det norske markedet.

Garanterte produkter – fripolis

Fripolisene forvaltes kortsiktig med dårlig avkastning som følge av regelverket. Stortinget vedtok før jul mer fleksible kapitalbufferregler i kommunale garanterte ordninger. Finans Norge ber om at finanskomiteen ber regjeringen raskt følge opp med å foreslå fleksibelt kapitalbufferregelverk også for fripolisene.

Regjeringen signaliserer i Finansmarkedsmeldingen at det er viktig at regelverket ikke er til hinder for god forvaltning av pensjon. Finans Norge har i en rekke år pekt på at dagens regelverk for garanterte produkter må endres. Fripolisene forvaltes kortsiktig som følge av et lite fleksibelt regelverk for

bufferkapital. Om lag 350 milliarder kroner i fripolis er investert med lav risiko og kortsiktig forvaltning og kundene taper mer og mer kjøpekraft for pensjonen sin.

Det var skuffende at lovproposisjonen (Prop 223 L (2020-21)) fra den forrige regjeringen ikke fulgte opp Finanstilsynets anbefaling som kunne bedre situasjonen. Det var derimot positivt at et flertall på Stortinget sørget for at i hvert fall de kommunale tjenestepensjonsordningene har fått fleksible bufferfond.

Vi ber om at finanskomiteen anmoder Finansdepartementet om å foreslå et mer fleksibelt bufferkapitalregime også for fripolisene i tråd med Finanstilsynets utredning og anbefaling. Forslaget og har fått støtte fra et stort antall høringsinstanser, ikke minst fra arbeidstakerorganisasjonene som er viktige representanter for fripolisekundene. Det dreier seg om 350 milliarder kroner som forvaltes svært lite optimalt for pensjonskundene på grunn av unødvendige begrensninger i regelverket.

Kostnadsstrukturer i pensjon og betydningen for det grønne skiftet

Finans Norge ønsker en avklaring fra Finansdepartementet knyttet til Finanstilsynets tolkning av kostnadsansvaret ved plassering av kundemidler i kollektivporteføljen i verdipapirfond. Tilsynets tolkning innebærer at norske pensjonsleverandører forhindres fra å investere i f.eks. såkornfond, infrastruktur og i bærekraftige investeringer slik dette er definert i nytt EU-regelverk. Slike investeringer er nødvendig for viktig omstilling i næringslivet og ikke minst for det grønne skiftet.

Finanstilsynet ga i fjor på eget initiativ en tolkning som innebærer at forvaltningskostnader må forhåndsprises når kundemidler i kollektivporteføljen investeres i verdipapirfond. Finans Norge er uenig i tolkningen, og mener denne vil kunne få store konsekvenser, og blant annet innebære at norske pensjonsleverandører forhindres fra å investere i f.eks. såkornfond, infrastruktur og i bærekraftige investeringer.

Rent konkret innebærer tolkningen at forvaltningshonoraret for verdipapirfond skal forhåndsfastsettes (bruttoføring). Honorarstrukturen i en rekke fond er basert på såkalte suksesshonorar. Dette innebærer at den endelige prisen avhenger av den avkastning fondet oppnår. Jo høyere avkastning, jo bedre får forvalter betalt. Kostnadene medregnes i fondets avkastning (såkalt nettoføring). Det er ikke praktisk mulig å utforme forhåndsfastsatte pristariffer som tar høyde for et slikt suksesshonorar. Ved fastsettelse av pris på forhånd vil dessuten innebære at pensjonsleverandøren påføres kostnader dersom avkastningen i fondet blir høyere enn antatt. Jo høyere verdiutviklingen blir, jo høyere suksesshonorar må pensjonsleverandøren dekke.

Finanstilsynets tolkning vil derfor i realiteten innebære at norske pensjonsinnretninger vil være avskåret fra å investere kundens midler i en rekke fond, herunder også alternative investeringsfond. Dette er snakk om investeringer som ofte er godt tilpasset pensjonsmidlenes langsiktige karakter, og Finanstilsynets tolkning vil få dramatiske konsekvenser for avkastningspotensialet for pensjonsinnretningenes kunder (i både privat og kommunal sektor), og for kapitaltilgangen for alternative investeringsfond som blant annet investerer i unoterte selskaper og bærekraftige investeringer som definert i EUs taksonomiforordning og offentliggjøringsforordning.

Det vil fremstå som et paradoks dersom det Norge innføres en tolkningspraksis som i realiteten fører til at norske pensjonsinnretninger ikke kan bidra til det "grønne skiftet", i en periode hvor EU gjennom bærekraftregelverk og Solvens II-gjennomgang nettopp ønsker å styrke pensjonsinnretningenes insentiver til å foreta denne type investeringer.

Dette er viktige reelle hensyn, som Finanstilsynet knapt synes å ha vurdert. Finanstilsynets konklusjon bygger for øvrig på usikkert rettslig grunnlag og skjønsmessige vurderinger. Tilsynet vurderer heller ikke konsekvensene av sin regelverksforståelse, verken økonomiske eller andre. Vi mener Finanstilsynet ikke har rettslig grunnlag for sin tolkning.

Finans Norge har bedt om en endelig avklaring fra Finansdepartementet. Vi ber om at finanskomiteen anmoder Finansdepartementet om å sikre at pensjonsleverandørene ikke forhindres fra å bidra til omstilling og det grønne skiftet gjennom investeringer i innovasjons- og bærekraftige fond.

Digitalisering

Finans Norge er fornøyd med regjeringens anerkjennelse av nytteverdien av DSOP-samarbeidet. Vi håper regjeringen vil legge til rette for rask løsning av regelverkshindringer som avdekkes underveis i digitaliseringsprosjektene.

A-ordningen bør utvides til også å gjelde leverandører av offentlig tjenstepensjon, og digitalt førstevalg bør innføres for alle tjenstepensjonsordninger og pensjonsprodukter.

Finans Norge er tilfreds med at Finansmarkedsmeldingen trekker frem finansnæringens betydning for digitalisering og effektivisering av det norske samfunnet. Vi er også enig i trykket som legges på at digitalisering og innovasjon ikke må gå på bekostning av sikkerhet, forbrukerbeskyttelse eller finansiell stabilitet, og at den norske finanssektoren er godt rustet til å håndtere digitale sårbarheter og risikoer.

DSOP

Det er positivt at Regjeringen særlig anerkjenner betydningen av det gode samarbeidet mellom offentlige myndigheter og finansnæringen gjennom programmet Digital Samhandling Offentlig Privat, DSOP. Prosjektene under DSOP har hittil estimerte gevinster for samfunnet og forbrukerne på i størrelsesorden 60 mrd. kr. over en 10-års periode. Vi noterer oss at regjeringen også retter oppmerksomhet mot utfordringene vi lenge har pekt på med at tverrsektoriell datadeling ofte støter på regelverksutfordringer som må håndteres grundig. Norge har i dag et teknologisk fortrinn så lenge regelverk og rammebetingelser legger til rette for det. Vi håper derfor regjeringen vil legge til rette for raske og hensiktsmessige regelverksendringer dersom disse står i veien for å realisere samfunnsnyttige digitaliseringsprosjekter.

A-ordningen

A-ordningen er et konkret eksempel på et forenkling- og effektiviseringsprosjekt på pensjonsområdet, som innebærer at pensjonsleverandører vil få tilgang til opplysninger om inntekts- og arbeidsforhold fra Skatteetaten og NAV. Ordningen vil gi næringslivet en stor besparelse fordi arbeidsgiverforetakene kun må rapportere ett sted, og det vil gi riktigere og mer effektiv beregning av pensjonsinnskudd. I tillegg vil delingen bidra til bedre datakvalitet for oppfølging og kontroll.

Det gjenstår fremdeles at det åpnes for at også leverandører av offentlig tjenstepensjon får hjemmel til å bruke opplysningene fra a-ordningen på lik linje med leverandørene av privat tjenstepensjon. Det er åpenbare gevinster dersom også virksomheter som leverer offentlig tjenstepensjon ikke trenger å rapportere lønnsdata flere steder og flere ganger, samt at det må ajourholdes parallelle registre for de samme opplysningene hos pensjonsleverandørene. Det samme gjelder for yrkesskadeforsikring og andre personalforsikringer.

Finans Norge oversendte i mars 2021 forslag til konkrete hjemmelsendringer til Finansdepartementet. En samlet finanskomitee ba i innstillingen til fjorårets finansmarkedsmelding om snarlig avklaring av en slik utvidelse. En slik avklaring foreligger ennå ikke. Vi ber om at finanskomiteen i behandling av årets melding etterlyser avklaring fra regjeringen på status.

Digitalt førstevalg i pensjonsordninger

Digitalt førstevalg ble innført samtidig med at egen pensjonskonto trådte i kraft i 2021, og gjelder for alle kollektive innskuddspensjonsordninger. Erfaringene har vært gode, og Finans Norge har bedt Finansdepartementet om at digitalt førstevalg må innføres også for øvrige tjenstepensjonsordninger og pensjonsprodukter.

Digitalt førstevalg gjør det enklere å sende ut informasjon raskt og hyppig, og å legge ved lenker til mer utfyllende informasjon, og på den måten tilpasse informasjonen til kundens ønske og behov. Det er vanskelig for kundene å forstå at digitalt førstevalg ikke gjelder for alle pensjonsprodukter, og at det for de fleste produkter fremdeles må gis eksplitt samtykke til å motta digital kommunikasjon.

Med ulike regelverk for digital kommunikasjon må pensjonsleverandørene i dag operere med ulike kommunikasjonsprosesser. Pensjonsleverandørene må bygge opp og vedlikeholde flere registre for hhv digital og ikke-digital kommunikasjon. Det vil derfor være kostnadseffektivt og oversiktlig både for kunder og pensjonsleverandører at digitalt førstevalg innføres for all informasjon og kommunikasjon om alle kundens pensjonsprodukter.

Bærekraftig finans

Finans Norge er enig i at naturrisiko inkluderes som del av arbeidet med finansiell stabilitet. Det er behov for ytterligere avklaringer og regelverksendringer knyttet til taksonomien. Det er videre viktig å legge til rette for god bærekraftrapportering fra norske bedrifter.

Det er viktig og gledelig at grønn omstilling, bærekraftig finans og klimarisiko har fått en så fremtredende plass i meldingen. Klimaendringer, tap av natur og andre bærekraftrelaterte utfordringer truer verdiskapningen og lønnsomheten i næringslivet, samtidig som gode løsninger skaper nye forretningsmuligheter. Finans Norge er enig i at naturrisiko inkluderes som del av arbeidet med finansiell stabilitet. Vi vil med våre medlemmer jobbe mer med naturrisiko i tiden som kommer, og ønsker et godt samarbeid med regjeringen og myndighetene på dette feltet.

Det er viktig at regjeringen og myndighetene er proaktive i sin innsats for bærekraftig utvikling, også i finansmarkedene og finansnæringen. Her spiller Stortinget en viktig rolle i å holde trykket oppe.

Behov for ytterligere avklaringer knyttet til taksonomien

Det er særlig viktig at regjeringen aktivt følger opp arbeidet EU gjør på dette området. Norsk finansnæring og finansforetak er avhengig av stabile rammebetingelser og felles konkurransevilkår med sine europeiske motparter, for å konkurrere i det europeiske markedet. Det er omfattende og krevende, men samtidig viktige, regelverk som utvikles i EU, og det er viktig at Norge har et godt samarbeid med EU også på dette området. Dette vil sikre mer effektiv og bedre gjennomføring av dette regelverket i Norge, samtidig som det sikrer norske interesser i EU.

Det er positivt at regjeringen støtter intensjonen og arbeidet med EUs klassifiseringssystem for bærekraftige økonomiske aktiviteter, taksonomien, spesielt at de tekniske kriteriene skal være vitenskapelig baserte og bidra til å oppnå klimamålene. Det er imidlertid et stort behov for ytterligere informasjon og avklaringer knyttet til taksonomien – både for finansnæringen og næringslivet generelt. Finans Norge støtter derfor regjeringens arbeid med å etablere en informasjonsportal i form av en nettside eller lignende, for å bidra til bedre informasjonsflyt- og deling. Det er videre positivt at regjeringen arbeider med å avklare definisjoner og gjør nødvendige regelverksendringer for at norske aktører kan klassifisere sine aktiviteter i tråd med regelverket, herunder kriteriene for bygg. Vi oppfordrer Stortinget til å understreke viktigheten av at dette arbeidet ferdigstilles snarlig da dette er avgjørende for en vellykket implementering av taksonomien i Norge.

Styrking av bærekraftsrapportering

Finans Norge støtter også regjeringens arbeid med å styrke bærekraftsrapporteringen i Norge. Vesentlig og viktig informasjon er avgjørende for at finansforetakene skal ta riktige beslutninger for at kapitalen brukes som en pådriver i omstillingen. Finans Norge ber Stortinget om å støtte regjeringens oppfordring til at små og mellomstore bedrifter som er utenfor rapporteringsreglenes virkeområde også rapporterer bærekraftsinformasjon.

Finans Norge mener videre at regjeringen bør oppfordres til å gjenoppta støtten til EFRAG, Den europeiske rådgivningsgruppen for finansiell rapportering. Dette vil bidra til at norske interesser blir hørt i arbeidet med nye europeiske rapporteringsstandardene for bærekraftsinformasjon.

Helhetlig tilnærming til klimatilpasning og forebygging

Finans Norge mener det må utarbeides en nasjonal plan for klimatilpasningsarbeidet og at det etableres en ekspertgruppe som kan bidra med fagtagrunnlag inn i arbeidet med en slik plan.

Vi ser stadig konsekvenser av klimautfordringene - mer overvann i byer og tettsteder, hyppigere flom i elver og vassdrag, økende ras- og skredfare og stadig flere skader etter kraftig uvær. Hendelsene har et stort spenn, fra de som får nasjonal oppmerksomhet til de som rammer bare en og to familier. Finans Norges årlige klimarapport viser at forsikringsselskapene de siste 10 årene har utbetalt en samlet erstatning på rundt 28 milliarder kroner for skader på bygning og innbo som følge av natur- og værrelaterte hendelser. Dette beløpet kommer i tillegg til kommunenes egne kostnader for skadet infrastruktur og natur.

Det er positivt at Finansmarkedsmeldingen har fokus på klimautfordringene og at håndtering av klimarisiko trekkes frem som en viktig oppgave for Finanstilsynet.

Finans Norge etterlyser imidlertid økt fokus på forebygging og tilpasning. Vi har lenge understreket at forebygging er god samfunnsøkonomi, mens klimaskader er sløsing med ressurser enten det er boliger, næringsbygg, kommunal infrastruktur eller skog og landbruksarealer som blir ødelagt. Vi er oppmuntret av regjeringens signaler om at den vil legge frem en egen klimatilpasningsmelding.

Finans Norge er sterkt bekymret over at man nå legger opp til å gjennomføre store endringer i naturskadeforsikringsordningen uten at incentiver for forebygging og klimatilpasning er del av vurderingen. Ordningen har fungert godt i over 40 år og er et sentralt virkemiddel for kriseberedskap og mulighet til å bo og drive næringsvirksomhet i hele landet. Saken ligger til behandling i justiskomiteen, og Finans Norge har vært tydelig på at Stortinget bør sende saken tilbake til Justis- og beredskapsdepartementet for nærmere konsekvensvurdering, der ordningens rolle i et bredere klimaforebyggingsperspektiv må være del av vurderingen.

Manglende insentiver og fragmentert ansvar i klimatilpasningsarbeidet er fremdeles et problem. Selv om koordineringsansvaret ligger hos Klima- og miljødepartementet, så har flere departementer, faginstanser og forvaltningsnivå ansvar og oppgaver tilknyttet klimatilpasning. Fragmenteringen øker behovet for en helhetlig nasjonal plan med tydelige prioriteringer, effektive forebyggingsplaner og konkrete tiltak med medfølgende ressursinnsats. Det er betydelig kompetanse på dette området. Finansnæringen har for eksempel det faktagrunnlaget som man kan bygge gjennomtenkte planer på. Dette er informasjon næringen i dag deler gjennom Kunnskapsbanken under Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, som omtales spesielt i årets melding. Finans Norge mener at alle aktører, private som offentlige, som kan bidra med et solid faktagrunnlag bør inviteres inn i en ekspertgruppe som kan danne grunnlaget for en nasjonal klimatilpasningsplan, og håper Stortinget kan støtte oss i dette forslaget.

Desentralisert finans/kryptovaluta

Finans Norge mener myndighetene bør følge utviklingen innen såkalt desentralisert finans og kryptoaktiva nøye, som kan få stor innvirkning på finansiell stabilitet og evnen til å føre kontroll med finans tjenester. Det er særlig behov for veiledning knyttet til bankenes håndtering av kryptoaktiva innenfor hvitvaskingsregelverket.

Det er positivt at regjeringen bruker litt plass på omtale av kryptoaktiva. Som regjeringen selv skriver i meldingen, er det nå om lag 10 prosent av den voksne befolkningen i Norge som holder kryptoaktiva. Utover dette er inneholder meldingen en gjennomgang av ulike reguleringsforslag og -diskusjoner. Norsk finansindustri har utfordringer knyttet til krypto. Uten tilstrekkelig veiledning fra myndighetene vil man naturligvis være svært forsiktig, og særlig med tanke på at store deler av omtalen av krypto i meldingen krypto handler om risiko for hvitvasking og terrorfinansiering, men også risiko knyttet til forbrukerbeskyttelse og finansiell stabilitet. På mange måter kan man lese regjeringens kapittel om kryptoaktiva som en advarsel.

Finans Norge har ved flere anledninger oppfordret norske myndigheter til å vise større nysgjerrighet knyttet til dette markedet. Norsk finansnæring vil gjerne bistå alle sine kunder, også kunder som har investert i krypto. Men vi opplever en betydelig regelverkslimbo som gjør det utfordrende for finansnæringen å hjelpe sine kunder som kommer fra kryptomarkedet og veksler tilbake til norske kroner. Det er også slik at hvis desentral finans vokser seg stort, bør Norge og norske aktører få

anledning til å utvikle tjenester også innenfor dette spekteret, det gjelder både etablert finans og nye aktører.

Finans Norge ber Stortinget oppfordre myndighetene til å bidra med konkret veiledning på området og avklaring av hvordan norske myndigheter planlegger å jobbe med regulering av markedet for kryptoaktiva fremover.

Hvitvasking og terrorfinansiering

Innsatsen mot hvitvasking og terrorfinansiering må styrkes, inkludert gjennom tilstrekkelig ressurser og kompetanse til Økokrim. Gode samarbeidsløsninger er avgjørende, og OPS-AT under DSOP vil være et viktig bidrag. Finans Norge ønsker en evaluering av Finanstilsynets tilsynspraksis og veiledningsansvar. Det er viktig med en god oppfølging av pågående lovprosesser i EU og at relevant EU-regelverk gjennomføres på en rask og god måte.

Tilstrekkelig innsats mot hvitvasking og terrorfinansiering er avgjørende for tilliten i det norske finanssystemet. Finansnæringen legger ned store ressurser i dette arbeidet. Vi deler fullt ut målsettingen om at kriminalitet ikke skal lønne seg.

Et styrket offentlig-privat samarbeid er etter Finans Norges oppfatning helt nødvendig for å oppnå en tilfredsstillende effekt av det nasjonale arbeidet mot hvitvasking og terrorfinansiering. Finans Norge ønsker i den forbindelse å trekke frem samarbeidet Offentlig Privat Samarbeid Hvitvasking og Terrorfinansiering, OPS AT, som ble iverksatt høsten 2021 og som samler finansnæringen, Skatteetaten, NAV, Økokrim og PST, samt Finanstilsynet som observatør.

Finans Norge har ved flere anledninger pekt på en rekke problemstillinger knyttet til hvitvasking vi mener må adresseres, blant annet:

- Styrking av politiets ressurser og kompetanse og etablere bedre veiledning og systemer for tilbakemelding på hvordan informasjonen foretak rapporterer benyttes. Dagens inndragningstall i forbindelse med straffesaker er beskjedne, og Finans Norge støtter regjeringens forslag i Hurdalsplattformen og å vurdere å åpne for å inndra verdier som stammer fra straffbare handlinger etter sivilrettslige regler.
- God oppfølging av pågående regelverksarbeid i EU. Når rettsaktene som ligger til behandling i EU er vedtatt, bør det nedsettes et offentlig utvalg for å utrede gjennomføring av EØS-forpliktelsene i Norge.
- Etablering av nasjonalt register for politisk eksponerte personer (PEPs) og oppheving av særnorske bestemmelser som kan være konkurransevridende og uforholdsmessig ressurskrevende uten påviselig effekt på hvitvaskingsarbeidet. Vi noterer oss at regjeringen i finansmarkedsmeldingen viser til at de arbeider med en liste over hvilke funksjoner og stillinger som i Norge gir status som «PEP».
- Evaluering av Finanstilsynets tilsynspraksis og tydeliggjøring av veiledningsansvaret. Finanstilsynet har sanksjonsmulighet, lager langt på vei regelverket gjennom forslag til lov- og forskriftsendringer

og håndhever det samme regelverket. Dette reiser noen prinsipielle spørsmål det bør sees nærmere på.

Cybersikkerhet og digital sårbarhet

Et godt samarbeid mellom offentlige og private aktører er helt avgjørende for å kunne bekjempe dataangrep. Gode samarbeidsmekanismer bør være en viktig del av regjeringens oppfølging av Hurdalserklæringens punkt om å styrke arbeidet med cybersikkerhet.

Det er positivt at årets melding inkluderer en omfattende beskrivelse av utfordringer knyttet til cyberangrep og regelverksutvikling og hvordan man arbeider med cyberberedskap. Regjeringen legger i Hurdalsplattformen opp til å styrke kapasiteten for å bekjempe cyberkriminalitet og å utvikle en egen tiltaksplan for cybersikkerhet i næringslivet.

Finansmarkedsmeldingen peker på at selv om finanssektoren er godt rustet til å håndtere hendelser, er det utviklingstrekk som kan gjøre tilbudet av finansielle tjenester mer utsatt fremover.

Finans Norge mener samarbeid på tvers av sektorer og verdikjeder er vårt best forsvar. Gjennom Nordic Financial CERT samarbeider finansnæringen i Norden allerede gjennom å dele informasjon og erfaringer, og varsle om trender og trusler. Bli en bank i Norden angrepet, vil umiddelbart alle få vite om angrepet og hvilken type det er og får mulighet til å forsvare seg. Finans Norge er videre medlem i Næringslivets sikkerhetsråd (NSR), som skal legge til rette for effektivt og tillitsfullt samarbeid på tvers av sektorer og bransjer, i den hensikt å kartlegge, forebygge og bekjempe hele bredden av sikkerhetstrusler som norsk næringsliv står overfor. NSR er partner i Nasjonalt cybersikkerhetssenter (NCSC), som er en del av Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM).

Vi ønsker å lage samarbeidsformer og fora der myndighetsorganer og relevante interesseorganisasjoner kan forbedre «kringvern» mot angrep. Den digitale infrastrukturen er tett sammenvevd. Vår evne til å forsvare den handler om at vi ikke er sterkere enn det svakeste ledd. Gode samarbeidsmekanismer bør være en viktig del av regjeringens videre arbeid på dette området. Og det bør vurderes om de etablerte foraene er gode nok til å møte cyberutfordringene vi står overfor.

Cybersikkerhet er et område også EU har satt betydelig fokus på, og der det skjer en regulatorisk utvikling som vil få betydning for norsk finansnæring. Dette er et viktig arbeid som norske myndigheter må følge opp, og vi oppfordrer til god dialog med finansnæringen i dette arbeidet.

Udekket kompetansebehov

Finans Norge ber Finanskomiteen sette søkelys på udekket kompetansebehov i finansnæringen og be Finansdepartementet se nærmere på konsekvensene av dette og hvordan dette kan løses.

Det er helt avgjørende for at finansnæringen skal kunne fylle sin samfunnsoppgave og tilpasse seg utviklingen og nye krav, at man også klarer å videreutvikle og tilføre næringen nødvendig kompetanse. Det er et stort og endret kompetansebehov i finansnæringen. Flere av våre medlemsbedrifter får ikke tilgang til kompetansen de trenger. I Finans Norges medlemsundersøkelse Kompetansesjekken 2021 svarer 7 av 10 bedrifter at de har et udekket kompetansebehov. Som også

årets finansmarkedsmelding peker på, er behovet særlig stort innenfor bærekraft og klimarisiko, men også etterlevelse/compliance og datateknologi. Det utdannes for få personer innenfor disse fagene og næringen opplever spesielt stor mangel på antall hoder med relevant kompetanse. Som følge av at det ikke utdannes nok personer med etterspurt kompetanse, vil Norge kunne tape i «det digitale kappløpet» og omstillingsevnen landet trenger til det grønne skiftet svekkes.

I et stadig mer digitalt samfunn, har næringslivet et økt behov for personer med IT og teknologi-kompetanse. I 2021 svarte 6 av 10 finansbedrifter at de trenger mer kompetanse på datateknologi og datanalyse, og behovet er stigende. Finans Norge oppfordrer derfor Stortingets finanskomité om å be regjeringen se nærmere på mulige konsekvenser av et slikt udekket kompetansebehov, og hvordan dette kan adresseres.

Sterke lokale og regionale banker over hele landet

Finans Norge er fornøyd med at regjeringen anerkjenner sparebankenes betydning som del av den samlede finansnæringen, og signaliserer at kapitalkravene i størst mulig grad bør være like for aktører i samme marked.

De norske lokale og regionale sparebankene spiller en nøkkelrolle med hensyn til aktivitet, vekst og omstilling av norsk næringsliv med vekt på bedriftene i SMB-segmentet. Nesten halvparten av norske småbedrifter (færre enn 11 ansatte) har lokal- eller regionalbanken som sin långiver. Hele 2 av 3 bedrifter i de minst sentrale kommunene i Norge bruker lokal- og regionalbanken. Tatt i betraktning at norske små og mellomstore bedrifter representerer en årlig verdiskaping i størrelsesorden 700 milliarder kroner årlig, og at nær halvparten av alle sysselsatte i privat sektor jobber i SMB-segmentet, er sparebankene av avgjørende betydning for jobbskaping og verdiskaping over store deler av landet, og i særdeleshet i distriktene. Dette understrekes også tydelig av Kapitaltilgangsutvalget, som i sin utredning (NOU 2018:5) påpeker at det i kommuner der lokalbanken har en høy markedsandel, både er lettere for små bedrifter å få lån og lettere å få mer lån, uten at sannsynligheten for mislighold øker.

Sparebanksektoren representerer en av de største økonomiske bidragsyterne til idrett, kultur og frivillighet

2022 er frivillighetens år. I år er det også 200 år siden den første sparebanken ble etablert i Norge. Det følger av sparebanktradisjonene å bidra til utvikling i bankens nærmiljø, noe som i praksis medfører at sparebanksektoren nå representerer en av landets største økonomiske bidragsytere til idrett, kultur og frivillighet.

Gjennom finansmarkedsmeldingen skriver regjeringen at sparebanksektoren har en særlig viktig rolle med hensyn til å være en bidragsyter til allmenntilgittige formål. Vi er takknemlig for at regjeringen anerkjenner sparebankenes og sparebankstiftelsenes rolle som økonomiske bidragsytere til et stort mangfold av allmenntilgittige formål som bidrar til bolyst, gode oppvekstvilkår og økt livskvalitet for personer i alle aldersgrupper. Sparebankenes sjenerøse gaveutdelinger til allmenntilgittige formål springer ut av sparebanktradisjonene med lang historikk tilbake til tiden da de første sparebankene ble etablert. Per i dag ivaretas disse tradisjonene både av sparebankene selv, og av et økende antall

sparebankstiftelser som de siste årene har blitt etablert i forlengelsen av omdanninger og fusjoner blant sparebankene.

Sparebankforeningens forventningsundersøkelse viser at landets sparebanker og sparebankstiftelser i 2022 vil dele ut om lag 2 – 2,5 milliarder kroner til allmennyttige formål. Den samlede størrelsen på gaveutdelingene gjør sparebanksektoren til en av landets største økonomiske bidragsytere til idrett, kultur og frivillighet. Landets sparebanker og sparebankstiftelser er viktige medspillere i forbindelse med frivillighetens år 2022, både gjennom å gi støtte til konkrete arrangement lokalt, og gjennom å gjøre frivillig aktivitet i regi av lag og foreninger mulig gjennom støtte til initiativ og prosjekter av allmennyttig karakter.